

A víz jelentősége Izrael földjén és a zsidó liturgiában

Az élet alapvető alapfeltétele a víz jelenléte. Az élettani folyamatok közege ez a kémiai szempontból is különlegesenek mondható anyag. Európa közepén hajlamosak vagyunk megfélekezni erről a fontos tényről, és gyakrabban jelent problémát a túlságosan nagy mennyiségű víz, mintsem annak hiánya. Az ókori Közel-Kelet sivatagban vándorló népei számára a vízforrások ismerete azonban az életet jelentette. A zsidóság szent iratait, imádságait, egész liturgiáját áthatja az életadó víz fontosságának hangsúlyozása.

A világ teremtésének első mozzanataiban már jelen van a víz (Gen. 1,3). A tizedik mondatban a *mikve májim* kifejezés a tengerre vonatkozik. A második fejezetben az édeni folyóról, mint életadó vízforrásról ad tudósítást Szentírásunk. (Gen. 2,10) Ez a Paradicsomból áradó folyam jelenik meg az élet vizeként a Jehezkeéli látomásban a Szentélyben. (Jehezkel 47) A Talmud Bekhorot traktátusában (55a) ugyanerről a folyóról olvashatunk, mint minden víz forrásáról.

Bizonyára nem véletlen az sem, hogy a Biblia sok fontos eseménye, különösen azok, amelyek alapvetően befolyásolták az emberek sorsát, vízlelő helyek mellett zajlanak le: folyóparton, kutak vagy ciszternák közelében, források mellett: Rebbeka és Ábrahám szolgájának találkozása a kútnál (Gen. 24.); Jákób juhainak genetikai csodája az itató mellett (Gen. 30); Jákób átkelése a Jordánon és harca az Örökkévaló angyalával a Jordán partján (Gen. 32); Józsefet a testvérei (száraz) kútba dobták (Gen. 37); az újszülött Mózes megtalálása a Nílusban (Ex. 1) ; Mózes és Cippóra találkozása a kútnál (Ex.) ; az egyiptomi tíz csapás közül az első a nagy folyót érintette (Ex. 7); az izraeliták csodálatos átkelése a kettévált tengeren, majd később a Jordánon (Ex. ... Jósua 3); Mózes tragikus sorsa a Meriba vizénél pecsételődött meg (Num. 20), hogy csak néhány példát említsünk illusztrációképpen.

Maga a „héber” szó, pontosabban az „ivri” név is a vízhez kapcsolódik: „ivri”, azaz „túlpárti” az, aki a folyón túlról jött. Más szóval, akik átkelnek a folyón „túlpártivá”, azaz „ivri”-vé (héberre) lesznek.

A víz zsidó életben játszott megkülönböztetett szerepét tükrözi az a tény, hogy számos imában, áldásmondásban jelenik meg: a vízivás előtt mondott áldásban, vízzel való tisztulás előtti áldásmondásokban: kézmosás előtt (netilat jádajim), a mikvében történő alámerüléskor (tvilá).

Az eső és a harmat megemlézése és áldáshozó mennyiségű csapadék kérése mindennapi imáinknak is része, de az év két kiemelkedő napján különleges liturgikus jelentőséggel bír az őszi esőkérő (tfilat hágesem) és a tavaszi harmatkérő (tfilat hátál) imánk.

Esőemlékezés és esőkérés mindennapi liturgiánkban

A zsidó ember egyik legszentebb imájának egyikében, amely voltaképpen tórai szakaszokból álló hitvallás, a Smá Jisrael imánk második szakaszában, a „*vehájá im sámóá’*” kezdetű szakaszban (Deut. 11, 13-22) szintén szerepel az áldáshozó eső, mint az Örökkévaló jutalma a hűségért és a parancsok megtartásáért: *„Ha pedig jól figyeltek rendeleteimre, melyeket ma rendeltem nektek, és szeretettel, tiszta szívből és egész lényetekkel szolgáljátok majd Örök Isteneteket, akkor időben adok esőt földetekre, őszi és tavaszi esőt, hogy be tudjad gyűjteni gabonádat, mustodat és olajodat.”*¹ Az idézett tórai szakaszban a szentföldi eső két fajtájáról esik szó, nevezetesen a korai és a kései esőről. Az Örökkévaló arról biztosít bennünket, ha akaratát követve betartjuk parancsait, megadja nekünk mindkét áldáshozó, bő termést biztosító esőt. A joré (יורה), a korai eső cseppjei úgy záporoznak a földre, mint a parittyából kilőtt lövedékek, innen a neve. A kései eső, a málkós (מלקוש), amely csendesén még utoljára megáztatja a földet a hosszú száraz időszak beköszönte előtt, a kalászban érő szemek növekedését segíti elő. Ezt a tórai mondatot napjában kétszer mondjuk el a Smában, a reggeli (sáhárit) és az esti (mááriv) imáinkban.

A napjában háromszor, álló helyzetben recitált tizenhármas (tizenkilenc) áldás (Smone eszré vagy Ámidá) közül kettő áldásban jelenik meg az eső.

¹ Rabbi Simon Sáróni fordítása (Sámuel imája, Zsidó imakönyv, új magyar fordítás, Chábád Lubavics Egyesület, 1996)

A második, *Gevurot* (Isten hatalma) nevű áldásban esőemlítés történik az év meghatározott időszakában. A Szukkot ünnepét közvetlenül követő Smini Áceret ünnepünk egyik jellegzetes imája, az ünnepi Muszáfban elhangzó az Tfilát hágesem (Ima az esőért) előtt már a Muszáf Ámidában említést teszünk az esőről, és ezt a mondatot toldjuk be: „... *aki szelet fúvat, és esőt hullat.*” (משיב הרוח ומוריד הגשם). Ettől fogva Peszáh első napjáig mondani kell ezt a betoldást. Minthogy az Ámidá első három áldását minden alkalommal – hétköznapi és ünnepnap – recitáljuk, így az eső említése folyamatosan történik abban az időszakban, amikor Izrael földjén ettől függ az emberek megélhetése.

A valódi esőért való könyörgést a kilencedik, a *HáSánim* (vagy magyar nyelven a Megélhetés) nevű áldásba iktatjuk be, azonban ezt az áldást nem mondjuk szombaton és ünnepnapon, hiszen ekkor nem hozakodunk elő kéréssel. Az esőkérő betoldás mondására azonban későbbi kezdettel kerül sor, mint az eső említésére. Ennek az az oka, hogy a Szentély fennállásának idején Szukkot ünnepére zarándokok ezrei érkeztek Jeruzsálembe Izraeltől távol eső helyekről is, pl. Babilóniából, Észak-Afrikából.² Ha azonnal Szukkot után könyörögtek volna az esőért, előfordulhatott volna, hogy a zarándokokat még az úton utoléri a Közel-Keleten viharral és széllel érkező, lezúduló csapadék, ezzel megnehezítve hazajutásukat. Éppen ezért a Bölcséink (ל"ד) úgy határoztak, hogy meg kell várni, hogy a hazatérők elérjék az Eufrátesz túlsópartját. (BT Táánit 10a) Így az esőért való könyörgés kezdetét Izrael földjén hesván hó 7. napjától rendelték el.

A diaszpórában ez a betoldás későbbi időpontra vonatkozik³, amely csillagászati képletek alapján számítva december 4-re vagy 5-re esik.⁴ Ettől fogva egészen Peszáhig könyörgünk az Ámidában az esőért – az északi féltekén.⁵

² Misna Táánit 1:3

בשלושה במרחשון שואלין את הגשמים. בן גמליאל אומר: בשבעה בן, חמשה עשר יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת.

³ Rav Hanania tanítása szerint a diaszpórában az esőkérő betoldást a őszi napéjegyenlőséget követő 60. napon kell kezdeni: ובגולה עד ששים בתקופה (BT Taanit 10a) A Rámbám kodifikálta ezeket a megállapításokat (Tefilla 2:16):

משבעה ימים במרחשון שואלין את הגשמים בברכת שנים כל זמן שמזכיר הגשם. במה דברים אמורים בארץ ישראל אבל בשנער ובסוריא ובמצרים ובמקומות הסמוכות לאלו והדומין להן שואלין את הגשמים ביום אחר תקופת תשרי

A Smini Ácereti esőima (tfilat hágesem)

A hagyomány szerint miképpen a Félelmetes napok idején eldől az egyes emberek sorsa hasonlóképpen határoz az Örökkévaló a világ sorsáról víz tekintetében Szukkot idején.⁶ Minthogy Izrael földjén a megfelelő mennyiségű csapadék élet-halál kérdése az adott esztendőben, fontos, hogy kedvező legyen a Kados Bárukh Hu döntése. Szukkotkor azonban mégsem lehet még esőt kérni, hiszen nehéz volna megtartani a sátorban lakozás micváját,⁷ így egy nappal Szukkot után, Smini Áceret reggeli imájában hangzik el az év első esővel kapcsolatos imája, ünnepélyes formában.

Mint fentebb láthattuk, már a talmudi bölcsek rendkívül elővigyázatosak voltak az esőkézés körülményeivel kapcsolatban, még az Izrael földjén kívül élő közösségek érdekeit is szem előtt tartották az esőkéző betoldás időpontjának meghatározásakor. Hogyan lehetséges akkor, hogy már Smini Áceret ünnepén, a muszáf Ámidá ismétlésekor a második áldásban elhangzik a költői nyelven megfogalmazott, az előimádkozó által recitált *'Ima az esőért'* pijut, melynek zárószavaiban először mondjuk ki hangosan a *'masiv haruah morid hagesem'* („... aki szelet fúvat, és esőt hullat.”) mondatrészt? Ha közelebbről szemügyre vesszük ezt a

⁴ A jelenleg megállapított december 4 –i vagy 5-i dátum ennél bonyolultabb számítás alapján került megállapításra. Ld. bővebben: Dr. Moshe Sokolow: *VeTen Tal U-Matar. What is So Holy about the 4th (or 5th or 6th) of December? Some Insights into the Interplay between the Calendar and the Liturgy*, In *Jewish Education at the Lookstein Centre Bar Ilan University 2001-2016* http://www.lookstein.org/articles/veten_tal.htm

⁵ A déli féltekén, ahol az évszakok éppen ellentétesek az északi féltekén aktuális évszakokkal, a *'ten tal umatar'* betoldás egészen más elbírálás alá esik. 1637-ben, a brazíliai portugál gyarmaton, Recifében élő zsidó közösség első vallási problémája éppen ennek a betoldásnak a helyes időpontja volt. Kérdésükkel a Szalonikában élő Rabbi Hájim Sábátájhoz fordultak, aki precedens értékű választ adott a problémára. Döntvénye, melyet ma is érvényesnek tartanak Dél-Amerikában és Ausztráliában, a következőképpen hangzik. A Rámbám véleményére és Rabbi Aser reszponzumára alapozva Rabbi Sábátáj szerint a brazíliai zsidóknak a/ sohasem szabad mondaniuk a „ten tal umatar” betoldást a 9. áldásban, b/ sem a *'masiv haruah umorid hagesem'* betoldást a 2. áldásban, de c/ a téli hónapokban, ha szükségesnek érzik a saját helyezettükre vonatkoztatva, mondhatják a „tal umatar” betoldást a *Somea Tfila*, 16. áldásban, az egyénileg mondott Amidában. In: Dr. Moshe Sokolow: *VeTen Tal U-Matar. What is So Holy about the 4th (or 5th or 6th) of December? Some Insights into the Interplay between the Calendar and the Liturgy*, In *Jewish Education at the Lookstein Centre Bar Ilan University 2001-2016* http://www.lookstein.org/articles/veten_tal.htm

⁶ Az Örökkévaló világ sorsa felől az év négy szakaszában határiz: peszahkor a gabonatermés tekintetében, sávuotkor a fa gyümölcsének tekintetében, ros hásanakor a világ teremtményei elhaladnak Előtte, mint nyájai ... és szukkotkor víz tekintetében. (Misna Ros Hásáná 1:2)

בארבעה פרקים העולם נידון. בפסח על התבואה. בעצרת על פירות האילן. בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון. שנאמר (תהלים לג, טו) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם. ובחג. נידונין על המים:

⁷ BT Sukkah 28b

fennkölt imádságot, láthatjuk, hogy a pijut inkább az esőt adó Örökkévaló dicsérete mintsem explicit esőkérés. Konkért könyörgések csak az egyes versszakok után következő közösségi válaszokban jelennek meg, és ott sem esőért fohászkodunk, hanem bő vízért:

בְּעִבּוּרוֹ אֶל תִּמְנַע מַיִם. וְצִדְקוֹ חוֹן חַשְׁרֶת מַיִם.

azaz *'Az ő kedvéért ne vond meg a vizet!'* ill. *'Az ő érdemeiért legyen bőven víz!'* mondatok váltakoznak az egyes versszakok végén.

Kinek az érdemeire utalnak ezek a mondatok? Természetesen igazhitű, azaz cádik őseinkről emlékezünk meg az egyes szakaszokban, Ábrahám, Izsák és Jákób pátriárkákról, Mózes tanítónkról, Áron főpapunkról és végül a Nádas–tengeren átkelő, pusztában vándorló tizenkét törzsről. Az egyes szakaszok felemlítik a jeles ősök kapcsolatát különféle vízforrásokkal vagy a vízben történő alámerüléssel: Ábrahám vendéglátása, melynek során gondoskodott angyali látogatóinak szomjoltásáról; Izsák kútfúrása; Jákób átkelése a Jordánon; a vízből kimentett Mózes, aki vizet fakasztott a sziklából; Áron főpap alámerülése a mikvében, és végül a tizenkét törzs csodálatos átkelése a tengeren.

Mintegy a költemény zárásaként hangzik el a *„másiv háruáh morid hágesem”* betoldás, három kiegészítéssel: *„livrákhá velo liklálá”* ('áldásra és nem átokra'),⁸ *„lehájim velo lámávet”* ('életre és nem halálra'),⁹ *„leszová velo lerázon”* ('bőségre és nem ínségre')¹⁰. Mindenezekre külön – külön a közösség 'Ámén!' felkiáltással felel.

Esőkérés a Talmudban: a Körhúzó Hóni (Hóni Hámeágel) története

A fentiekből láthatjuk, hogy sorsdöntő kéréseknél szívesen hivatkozunk cádik elődeink érdemeire. Vannak azonban olyan élethelyzetek, amikor a hivatkozás nem bizonyul elég hatékonynak. Ilyenkor egy – egy cádik közvetlen könyörgése hozhat megoldást.

Az első ilyen esetet a Tanakh írja le: Elijáhu próféta jól ismert történetéről¹¹ van szó, amikor a Baál papok hamisságát kívánta bebizonyítani. Noha esőért való imádsága nem a szárazság

⁸ לְבָרָכָה וְלֹא לְקָלָהּ

⁹ לְחַיִּים וְלֹא לְמָוֶת

¹⁰ לְשׁוֹבַע וְלֹא לְרִיזוֹן

¹¹ Királyok könyve I. 17,1

megszüntetésére irányult, azonban hittel történő könyörgése példault szolgált későbbi korok esőkérői számára.

A Talmud egyik leghíresebb csodatévője, akiről utcákat is elneveznek Izraelben, Körhúzó Hóni is hasonlóan nagy hittel fordult az Örökkévalóhoz, amikor népét éhínség fenyegette a nagy aszály miatt. Az ókor ezen legendás figuráját azért illették 'Körhúzó (Meágel) névvel, mert imádságai előtt egy kört húzott maga köré, amelyből csak akkor volt hajlandó kilépni, ha könyörgései meghallgatásra találtak.

Talán nem véletlen, hogy éppen az esőkérésre vonatkozó imák, betoldások szabályait tartalmazó Táánit traktátus tartalmazza a Hóniról szóló történeteket is. A Babilóniai Talmudban a 23a főlíánszon található az a jól ismert történet, amelynek legfőbb mondanivalója az Örökkévaló gondoskodásában való erős hit, azaz a megfelelő mértékű áldás megérkezéséig folytatott, kitartó könyörgés. Történt ugyanis, hogy már az esős évszak a vége felé közeledett, mikor még egyetlen csepp eső sem esett Izrael földjén. Az emberek kérésére Hóni a kör közepén fohászkodott esőért, amely ugyan meg is érkezett, de éppen csak, hogy csepergett. Hóni második kérésére viszont a heves esőzés pusztulással fenyegetett. Ekkor hálaáldozatot mutatott be az Örökkévalónak mondván: *„Világ ura, néped Izrael, akit Egyiptomból kivezettél, nem tud sem a jó túlméretezésében, sem a büntetés túlméretezésében létezni. Dühös vagy rájuk, nem tudnak létezni, öntöd rájuk a jót, nem tudnak létezni. Legyen meg az akaratod, hogy az eső befejeződjön és a világ felépüljön.”*¹² Az eső azonnal megszűnt és a nép kiment a mezőkre szarvasgombát szedni.

A Jeruzsálemi Talmud Táánit traktátusa (III. 9.) szinte azonos történetet beszél el, csak hogy itt Hóni unokájának, a szintén Körhúzónak mondott Hóninak a csodatételét ismerteti, egy kis kiegészítéssel. Történt ugyanis, hogy Hóni elaludt egy barlang mélyén és hetven esztendeig nem is ébredt fel. Amikor magához tért, nem ismert rá a megváltozott világra. Ebből a különös bevezetőből kiderül, hogy Hóni nemcsak ismert volt az emberek előtt, hanem cádikként tartották számon: *„Hallottuk – mondták, - hogy ha ez a férfiú a Templomcsarnokba lépett, fényesség támadt.”*¹³ Hóni ezután belépett a Szentélybe, és

¹² Dr. Domán István főrabbi fordítása In: Domán István (szerk. és ford.), A Babilóniai Talmud , Origó – Könyvek , Budapest, 1994, 170. old.

¹³ Dr. Molnár Ernő (szerk. és ford.), A hagyomány gyöngyszemei. A Talmud könyvei, Paginarium Kiadó – Saxum Kft., Budapest, 1997 (facsimile kiadás), 189. old.

valóban nagy fényesség vette körül. A történet ezután a csodatétel leírásával folytatódik, amely – kisebb közbeszúrással kivételével – teljes azonosságot mutat a Babilóniai Talmudban szereplő változattal. Befejezésképpen egy érdekes kérdést tesznek fel Rabbi Eliézernak: *„Mikor imádkoznak, hogy szűnjék meg az eső?”* A válasz gyakorlatilag azt tartalmazta, hogy ilyen állapot nem jöhet létre: *„Ha valaki az Ofél-hegycsúcson áll és lábai a Kidron-patakot érintik.”* A Kidron ilyen mértékű áradása szinte lehetetlen. Maga a rabbi záróképpen kifejezi abbéli hitét, hogy az Örökkévaló nem hoz ismét özönvizet a világra.¹⁴

Esővel kapcsolatos csodák a Talmudban

Izrael országának esőre szomjazó földjét gyakran áztatták imádságra eleredő esők. Azaz az Örökkévaló erkölcsi figyelmeztetésként használja fel az eső visszatartását. Így az igaz ember fohászára eleredhet az eső, mint ahogy láttuk Hóni történeteiből is. Ezeken kívül számos más talmudi elbeszélés erősíti meg ezt a meggyőződést. A Jeruzsálemi Talmud Táánit traktátusának elején (I,4) található kis történetből megtudhatjuk, ki számít igazi cádiknak, kinek az esőkérését hallgatja meg a Kados Barukh Hu. Mint kiderül az apró elbeszélésekből, nagyon egyszerű emberek, öszvérhajcsárok, táncosok, napszámosok, látszólag az isteni figyelemre úgymond méltatlan egyének imádságai hatására nyílnak meg az ég csatornái nemes lelkületük, önzetlenségük és istenfélelmük következtében. Az egyik legmeggrázóbb történet a következőképpen hangzik. Rabbi Abbahu álmában látta, hogy egy Pentakka nevű ember imádságaira esni kezd. Magához hívatta és kikérdezte. Kiderült, hogy mestersége nem mondható túlságosan erkölcsösnek: egy színház alkalmazottjaként nemcsak takarított, dobolt és táncolt, hanem lányokat adott el. A rabbi kíváncsi volt arra, hogy milyen nemes cselekedete miatt hallgatta meg fohászát az Örökkévaló. Mire a férfi a következőt mesélte el: *„A színházat takarítottam egyszer, és jött egy asszony, az oszlopok mögé állt és sírt. 'Mi bajod?' – kértem. 'Férjem fogságban van,' – felelte – 's én ki szeretném őt váltani.' Eladtam az ágyamat és takarómat is és a váltságdíjat átadtam neki e szavakkal: 'Itt a pénz, tedd szabaddá férjedet és ne vétkezz!'”* Mire Rabbi Abbahu így szólt: *„Méltó vagy rá, hogy imádkozz Istenhez és Isten meghallgassa könyörgésedet!”*¹⁵

¹⁴ Dr. Molnár Ernő (szerk. és ford.), A hagyomány gyöngyszemei. A Talmud könyvei, Paginarium Kiadó – Saxum Kft., Budapest, 1997 (facsimile kiadás), 190. old.

¹⁵ Dr. Molnár Ernő (szerk. és ford.), A hagyomány gyöngyszemei. A Talmud könyvei, Paginarium Kiadó – Saxum Kft., Budapest, 1997 (facsimile kiadás), 187. old

Esőima az újkorban: Rabbi Salom Sabazi költészetének esőt hozó csodája Jemenben

A természet szeszélyeitől való függés szinte a teremtés pillanatától fogva végigkíséri az emberiséget. Ebben a tekintetben a zsidó nép abban a kiváltságos helyzetben volt, hogy bibliai időktől fogva, talmudi korokon átívelve mind a mai napig rábízhatta sorsát az Örökkévalóra. Az ókorban kidolgozott módon, az idők során kikristályosodott formában napi imáinkban fohászkozhatunk az időjárás kedvező alakulásáért a Világ urához. Ezzel együtt a vészhelyzetekben gyakran fordultak a zsidó közösségek a kor cádikjaihoz, hogy segítségükkel sikerüljön elérni az Örökkévaló kedvező döntését.

Szinte minden korban és minden közösségben rábukkanhatunk a cádikok közbenjárására vonatkozó történetekre, elbeszélésekre.

A esőért való különféle könyörgések ismertetését egy Európától távol eső vidéken élő, ősi zsidó közösség legnagyobb cádikjának, a 17. században, Sarab tartományban élő és tanító tudós rabbi és költőóriás, Rabbi Salom Sabazi¹⁶ énekeinek esővel kapcsolatos csodájával zárjuk. Az Arab – félsziget déli csücskén található Jemen vidékét a rómaiak nem véletlenül nevezték el Arabia Felixnek, azaz boldog vagy inkább termékeny Arábiának, szemben a félsziget nagyobb részével, melyet Arabia Desertaként, sivatagos Arábiaként emlegettek. Jemenben ugyanis a téli időszakban, hasonlóan Erec Iszráélhez, bőségesen hull az áldáshozó eső. Azonban különféle okoknál fogva, ezen tájékon is elzáródhatnak az ég csatornái, amely katasztrofális következményekkel járhat a mezőgazdaságra, és így az életre nézve.

Így történt ez a nagy tanítómester, Móri (Rabbi) Hájim Korah idejében is, amikor nem esett egy csepp eső sem, a sok-sok imakérés ellenére. Mit tett ekkor a rabbi? Ebben az időben éppen lakodalmi vígasság volt, ahová meghívták. Különleges beszéddel igyekezett felrázni az emberek lelkiismeretét, és a helyzet veszélyes mivoltára hívta fel a figyelmet. Javasolta, hogy a vőlegény tiszteletére elhangzó énekek segítségével fohászkozjanak esőért az Örökkévalóhoz, szabadításában reménykedve. Így is történt: az énekmondók Rabbi Salom

¹⁶ Rabbi Salom Sabazi életéről és költészetéről bővebben Ld.: Kárpáti, J., Rav Salom Sabazi vallási költészetének jelentősége a jemeni zsidók liturgiájában, Yerusha. Zsidóság és kulturális antropológia. Online folyóirat. 2016/1. , url: <http://yerushaonline.com/content/?v=ai71pla01>

Sabazi költeményeit énekelték miközben Rabbi Hájim a vőlegénnyel táncolt, nagy istenfélelemben, könnyek között. Amikor véget ért az éneklés, az eget sötét fellegek takarták el, és hatalmas áldáshozó eső kezdte áztatni a földet.¹⁷

Összefoglalás

A zsidó nép egész történelmét végigkíséri az éltető víz jelentőségének hangsúlyozása. Mind az írott, mind a szóbeli Tan számos helyén megtaláljuk ennek kifejeződését: jelentős történetek, példabeszédek, csodatételekről szóló elbeszélések tanúsítják vízhez való különleges viszonyulásunkat, hasonlóképpen a mindennapi és ünnepi áldásmondásaink és fohászainkhoz. Jelen esszében a víznek, mint csapadéknak a jelentőségét helyeztük a fókuszpontba, megvizsgálva a különféle esőre vonatkozó áldások és esőkérő imák liturgiai jelentőségét, elemezve a Jeruzsálemi és a Babilóniai Talmud jellegzetes esővel kapcsolatos elbeszélését, és megemlítve egy újkori esőcsodát a távoli jemeni zsidó közösségben.

Mindezek alapján látható, hogy a zsidó nép a történelem során nem kívánta a természet erőit közvetlen befolyása alá hajtani, mégsem érezte magát teljesen kiszolgáltatottnak ezen erők szeszélyeivel szemben. Bizalmát mindig az Örökkévalóba helyezve, erkölcsi tisztaságra törekedve élt együtt a teremtett világ sokszor félelmet keltő történéseivel.

¹⁷ תולדות אבא שלום שבזי מתוך ספר חכמי היהודים בתימן.

רבי שלום ב"ר יוסף שבזי זלה"ה

In: <http://www.nosachteiman.co.il/?CategoryID=866&ArticleID=8499>

לק"י נוסח תימן-פורטל קהילות תימן, כתובתינו: רחוב בירנבוים 26 בני ברק

A Szerzőről

Kárpáti Judit, PhD az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem docense. Doktori disszertációjában az arab országok zsidóságának történelmi tényeit górcső alá véve tekinti át az arab – zsidó együttélés békés és kevésbé békés évszázadait, melyet 2009-ben védett meg. Érdeklődési körének fókuszában a jemeni zsidók története és jelenkori sorsa áll, de cikkeiben foglalkozik az észak-afrikai, iraki, szíriai zsidósággal is. Az utóbbi időben az askenáz és a keleti zsidóság liturgiájának különféle aspektusai is vizsgálódási körébe kerültek.

About the Author

Karpati, Judit, PhD, associate professor at the Jewish Theological Seminary – University of Jewish Studies in Budapest. In her dissertation (2009) she focuses on the destiny of the Jews in Arab lands during peaceful and during troubled times. Her main interest is the fate of the Jews of Yemen but she also publishes articles on the Jewish – Arab coexistence in North Africa, Iraq and Syria in the past. Recently she focuses on the different aspects of Jewish liturgy with the Ashkenazic and also in the Oriental communities.

ABSZTRAKT

A zsidóság szent iratait, imádságait, egész liturgiáját áthatja az életadó víz fontosságának hangsúlyozása. A víz zsidó életben játszott megkülönböztetett szerepét tükrözi az a tény, hogy számos imában, áldásmondásban jelenik meg: a vízivás előtt mondott áldásban, vízzel való tisztulás előtti áldásmondásokban: kézmosás előtt (netilat jádájim), a mikvében történő alámerüléskor (tvilá). Az eső és a harmat megemlézése és áldásthozó mennyiségű csapadék kérése mindennapi imáinknak is része, de az év két kiemelkedő napján különleges liturgikus jelentőséggel bír az őszi esőkérő (tfilat hágesem) és a tavaszi harmatkérő (tfilat hátál) imánk. Esszéjében a szerző részletesen elemzi az esőemlékezés és az esőkérő imák liturgiai jelentőségét, majd csokorba gyűjtve a Jeruzsálemi és a Babilóniai Talmud legjellegzetesebb esőkéréssel kapcsolatos elbeszéléseit mutatja be. Végezetül az Arab-félsziget legnagyobb rabbiköltőjének, Rabbi Salom Sabazi énekeinek csodatévő hatásáról olvashatunk.

ABSTRACT

Prayers and supplications for rain in Jewish liturgy and in the Talmud

Water, this unique chemical substance in itself has been present in our world since the Creation and it is essential for all types of life. The importance of water and water resources is obviously reflected in Judaism, both in our traditional literature and in our everyday and festive liturgy. In this essay the author gives a detailed overview of different prayers and supplications for rain in Jewish liturgy, and by providing their talmudic background she gives a thorough analysis of the time and the seasons of the various insertions and the main piyyut on Shmini Atzeret, the so-called '*Tfilat haGeshem*', i.e. 'Prayer for Rain'. Following this exploration, the author enumerates some miraculous talmudic stories connected to supplications for rain by a certain righteous person, a tzadik, including the legendary figure of Honi Hameagel (the circle drawer). Finally a famous story of Yemenite tradition about the miraculous effect of Rabbi Shalom Shabazi's piyyutim is presented.

Útmutatás azok számára, akik a cikket idézni kívánják:

KÁRPÁTI, Judit Esőkéő imák a zsidó liturgiában és a hagyományos irodalomban, *Yerusha. Zsidóság és kulturális antropológia. Online folyóirat. 2016/3*

url: